

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ปัญหาอาชญากรรม นับเป็นปัญหาหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยในสังคม และเป็นภัยคุกคามต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน อีกทั้งยังเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ และด้วยเหตุนี้เองสังคมจึงจำเป็นต้องสร้างกลไกในการควบคุมสังคมโดยผ่านกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีหน่วยงานที่สำคัญและกำกับดูแลอยู่ ได้แก่ ตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้ได้ทำหน้าที่นำกฎหมายมาบังคับใช้กับสมาชิกในสังคม เพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด เพื่อให้สังคมมีความสงบสุขและเป็นระเบียบ ยิ่งสังคมมีความสลับซับซ้อนมากเท่าใด กฎหมายก็ยิ่งทวีความสำคัญในการแสดงบทบาทที่จะทำการควบคุม และจำกัดขอบเขต สิทธิเสรีภาพของบุคคลในสังคมมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งหากมีบุคคลใดที่กระทำความผิดเกิดขึ้น ในทางกฎหมาย ก็จะถูกตกเป็นผู้ต้องหา และนำเข้ามาสู่ในกระบวนการยุติธรรม

ซึ่งจุดเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรม จะเริ่มต้นที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยมีพนักงานสอบสวน เป็นผู้ที่ทำหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐาน ทั้งหลายที่เกิดขึ้นให้ครบถ้วน เป็นสำนวนในการสอบสวน พร้อมกับมีความเห็นในทางคดี จากนั้นจะนำเสนอสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ เพื่อทำการพิจารณากลับกรอง ก่อนที่จะร่างฟ้องต่อศาล ซึ่งมีผู้พิพากษาทำหน้าที่พิจารณาไต่ตรองความผิดนั้นๆ โดยอาศัยจากพยานหลักฐานต่างๆ ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจรวบรวมมา เพื่อพิพากษาว่าจะลงโทษหรือไม่ อย่างไร และหากผู้ต้องหาถูกลงโทษจำคุกนั้น ก็จะถูกส่งตัวให้ทางราชทัณฑ์ดำเนินการต่อไป

เว้นเสียแต่ผู้ต้องหาที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดนั้น หากยังมิได้มีการพิพากษาจนถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดนั้น มีหลักการที่ยอมรับการโดยทั่วไปว่าให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งหลักการนี้เอง จึงส่งผลทำให้จำต้องมีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาไม่ให้มีการล่วงละเมิดตามอำเภอใจ โดยต้องปฏิบัติต่อบุคคลนั้นอย่างผู้บริสุทธิ์ตามข้อสันนิษฐานที่ยอมรับกันดังกล่าว

ดังนั้น การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในขั้นตอนของการสอบสวนนี้ จะสามารถทำได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ หรือมีความสัมพันธ์กับรูปแบบของกระบวนการทางอาญาที่ยึดถือ 2 รูปแบบใหญ่ๆ คือ รูปแบบควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) และ รูปแบบ

นิติธรรม (Due Process Model) ซึ่ง รูปแบบควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) นั้นเป็นการยึดถือ หรือมีจุดมุ่งหมายเพื่อควบคุมอาชญากรรมเป็นสำคัญ เน้นหนักในเรื่องของประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย ส่วน รูปแบบนิติธรรม (Due Process Model) เป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล เป็นการมุ่งให้ทุกขั้นตอนของกระบวนการเป็นไปด้วยความถูกต้องและเป็นธรรม

ด้วยเหตุดังกล่าวกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นได้มีการเปลี่ยนแปลง นำไปสู่การมีหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กล่าวถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้ใน มาตรา 30 ซึ่งมีใจความว่า “บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” นอกจากนี้ในมาตรา 31 ของรัฐธรรมนูญยังได้กล่าวอีกว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย” จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญทั้งสองมาตราได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนแล้วว่า กฎหมายมีเอกภาพที่จะรับรองและคุ้มครองผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคล (Individual) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล ให้มีความทัดเทียมกันภายใต้กรอบของกฎหมาย ซึ่งสิทธิเช่นนี้ย่อมเกิดขึ้นเสมอกันตลอดทั้งราชอาณาจักรไทย จึงมีการเพิ่มหลักประกันสิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญาเพิ่มมากขึ้น การแก้ไขปรับปรุงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจึงถือเป็นก้าวใหม่ของการให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิของประชาชน ซึ่งสอดคล้องตามมาตรฐานสากล โดยผู้ต้องหาที่อยู่ในการพิจารณาชั้นสอบสวนนั้นสามารถที่จะมีสิทธิต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. สิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้และถ้อยคำของผู้ต้องหานั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้
2. สิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว
3. สิทธิที่จะร้องขอให้พนักงานสอบสวนจัดหาทนายความเพื่อเข้าร่วมฟังการสอบสวน ในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่มีและต้องการทนายความ
4. สิทธิที่จะให้ทนายความ หรือบุคคลที่ไว้วางใจ เข้าร่วมฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน
5. สิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร
6. สิทธิที่จะได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

ซึ่งในขณะเดียวกันสิทธิดังกล่าวที่ผู้ต้องหาได้รับนี้ก็เป็นการเพิ่มข้อจำกัด และมีผลกระทบต่อการทำงานของพนักงานสอบสวน เนื่องจากเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงที่จะต้องอำนวยความสะดวกดังกล่าวให้กับผู้ต้องหา ทั้งที่มีภาระหน้าที่ต่างๆ มากมาย อีกทั้งยังต้องปฏิบัติงานภายใต้

สถานะที่ขาดแคลน ทำให้การใช้สิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญานั้น ยังไม่ได้รับการตอบรับในทางปฏิบัติอย่างจริงจังเท่าที่ควร

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัย ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาถึง นัยยะในการสอบสวน ที่เกิดจากการใช้สิทธิของผู้ต้องหาในการต่อสู้คดีอาญา : ศึกษากรณีพนักงานสอบสวนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข ในการอำนวยความสะดวกธรรมชาติทางอาญา และรักษาสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

การศึกษานี้ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษานัยยะในการสอบสวนที่เกิดจากการใช้สิทธิของผู้ต้องหาในการต่อสู้คดีอาญา
2. เพื่อศึกษาประเภทของการใช้สิทธิที่ส่งผลต่อนัยยะในการสอบสวนที่เกิดจากการใช้สิทธิของผู้ต้องหาในการต่อสู้คดีอาญา
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข กระบวนการยุติธรรมทางการสอบสวน และวิธีปฏิบัติในหน้าที่ของพนักงานสอบสวน

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาเรื่อง นัยยะในการสอบสวน ที่เกิดจากการใช้สิทธิของผู้ต้องหาในการต่อสู้คดีอาญาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) จากพนักงานสอบสวน ตามสถานีตำรวจนครบาลต่างๆ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 250 คน และใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) ซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนที่มีความรู้ความเข้าใจในสิทธิผู้ต้องหาเป็นอย่างดี จำนวน 10 คน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.เพื่อทราบนัยยะในการสอบสวน ที่เกิดจากการใช้สิทธิของผู้ต้องหาในการต่อสู้คดีอาญา
- 2.เพื่อให้ทราบถึงประเภทของการใช้สิทธิของผู้ต้องหา ที่ส่งผลต่อนัยยะในการสอบสวน
- 3.เพื่อเป็นแนวทางให้ฝ่ายนิติบัญญัติใช้ในการปรับปรุง ร่าง พระราชบัญญัติหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้ต้องหา
- 4.เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าต่อไป